

پرورش استعدادهای درخشان در راستای توسعه در کشور مالزی

پژوهشگر و نگارنده: لیدا کاکیا
کارشناس ارشد تعلیم و تربیت تطبیقی و بین المللی
از دانشگاه علامه طباطبائی
دانشجوی دکتری، مسئول کمیسیون نقد و بررسی
برنامه ها و طرح ها و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی
در دفتر وزارت آموزش و پرورش

بدون شک افراد تیزهوش و نخبگان، از سرمایه های عظیم هر کشور به شمار رفته و تاثیر ژرف آنان در پیشرفت علم و معرفت بشری در کلیه قرون و اعصار بر هیچ کس پوشیده نیست. تجربه نشان داده است جوامعی که در راه شناسایی و پرورش استعداد های خود اهتمام ورزیده اند، نردبان ترقی را یکی پس از دیگری طی کرده و به پیشرفت های شگرفی نائل گشته اند. توسعه و پیشرفت معجزه آسای کشورهای نظیر ژاپن، سنگاپور، مالزی و... با تکیه بر نیروی انسانی خود شاهدی بر این مدعا است.

نحوه شناسایی و شکوفایی نوع و استعداد های بالقوه کودکان خارق العاده، یکی از موضوعات مهمی است که صاحب نظران و دست اندر کاران آموزش و پرورش کشورها را در دهه های اخیر متوجه خود نموده است. برخی آموزش های جداگانه و غیر متعارف را برای اینگونه دانش آموزان تجویز می نمایند و برخی دیگر جدا نمودن این دانش آموزان از سایرین و فراهم آوردن آموزش های مجزا برای آنان را به هیچ وجه مناسب نمی دانند.

مقاله حاضر نحوه شناسایی و پرورش استعداد های درخشان در کشور مالزی را مورد بررسی قرار داده و راهکار های این کشور در خصوص آموزش کودکان تیزهوش و نابغه را در راستای توسعه علمی و صنعتی مورد بحث قرار داده است.

امید است، این مقاله مسئولان و دست اندر کاران آموزش و پرورش کشور را در یافتن راهکار های مناسب جهت رشد و پرورش گنجینه های گران بهای کشور که همانا افراد نخبه و تیزهوش می باشند، یاری رساند. ان شاء الله...

کشور مالزی فدراسیونی متشکل از ۱۳ ایالت یا استان می باشد، ۱۱ ایالت از این ۱۳ ایالت در شبه جزیره مالایا قرار دارد و دو ایالت دیگر، صبا (sabah) و ساراواک (sarawak)، در جزیره برنئو واقع هستند. مسئولیت امور آموزشی و

تحصیلی در مالزی به عهده دولت فدرال بوده و یک برنامه درسی متمرکز در کلیه ۱۳ ایالت کشور به اجرا در می آید. ساختار دوره های آموزش رسمی در مالزی به سبک ۲-۳-۶ می باشد و به ترتیب شامل دوره های ابتدایی، دوره اول متوسطه، دوره دوم متوسطه و دوره سوم پیش دانشگاهی است. دانش آموزان ۶ سال را در دوره ابتدایی طی می کنند. ارتقای دانش آموزان از دوره ابتدایی به دوره اول متوسطه به طور خودکار صورت می پذیرد. در سال آخر دوره ابتدایی (سال ششم) همه دانش آموزان در «امتحانات ارزشیابی نهایی مدارس ابتدایی» شرکت می کنند. سپس دوره ۳ ساله اول متوسطه آغاز می گردد که در پایان آن امتحانات سراسری تحت عنوان «PMR» یا «آزمون ارزیابی تحصیلی دوره اول متوسطه» برگزار می شود. اکثر دانش آموزانی که در این آزمون قبول می شوند به دوره ۲ ساله دوم متوسطه راه می یابند که پس از اتمام این دوره ۲ ساله، امتحانی تحت عنوان «آزمون تحصیلی اخذ گواهینامه کشور مالزی» از دانش آموزان به عمل می آید. دانش آموزان در صورت کسب موفقیت در گذراندن این دوره یازده ساله، به دوره دو ساله پیش دانشگاهی راه می یابند تا نهایتاً خود را جهت شرکت در آزمون نهایی این دوره تحت عنوان «HSC» یا «آزمون تحصیلی اخذ گواهینامه ورود به آموزش عالی کشور مالزی» (Malaysian Higher school certificate Examination) آماده سازند. بدین ترتیب گواهینامه «HSC» به عنوان پیش شرط ورود دانش آموزانی که قصد ورود به دانشگاه ها و سایر مؤسسات آموزش عالی را دارند، محسوب می شوند.

در دو دهه گذشته، روند بدون وقفه ارتقای برنامه درسی مدارس و روش های تدریس، تداوم داشته است. دو اصلاح اساسی در برنامه درسی مدارس مالزی عبارتند از: «اجرای برنامه جدید درسی مدارس ابتدایی» در سال ۱۹۸۲ و نیز «اجرای برنامه درسی منجمد مدارس متوسطه» در سال ۱۹۸۹.

«برنامه جدید درسی مدارس ابتدایی» بر ضرورت ارائه آموزش های پایه و ارتقا رشد عمومی در عرصه های فکری، روحی - فیزیکی، عاطفی و نیز رشد استعدادها و ترویج موازین اخلاقی، ارزش های اجتماعی و زیبایی شناختی و در عین حال شناخت نیازهای فردی کودکان با توانایی ها و پتانسیل های مختلف تکیه دارد. این برنامه در دو مرحله (هر مرحله به مدت ۳ سال) به اجرا در می آید. در مرحله اول تدریس و یادگیری بر خواندن، نوشتن و حساب (۳Rs) متمرکز است. مرحله بعد شامل تقویت و مستحکم نمودن تسلط بر مهارت های پایه ای و ضمن آن تأکید بر ارتقا معلومات می باشد، استفاده از زبان جهت تفکر و برقراری ارتباط و کاربرد مهارت های ریاضی برای حل مسائل است.

برنامه «KBSR» مجموعه ای از راهبردها را جهت تدریس کلاسی شامل آموزش کاملاً کلاسی، تدریس خصوصی و تدریس گروهی به کار می بندد.

در دوره ابتدایی سیستم آموزش مالزی، هیچ برنامه خاصی برای آموزش کودکان مستعد وجود ندارد. معلمان در خلال فرایند تدریس و یادگیری دانش آموزان در کلاس، به کشف استعدادها در خشان مبادرت می ورزند. این دانش آموزان تحت برنامه ویژه ای موسوم به «برنامه غنی سازی» در محدوده برنامه درسی «KBSR» قرار می گیرند

برنامه نمی تواند نیازهای به خصوص دانش آموزان زنگ و موفق را جهت بسط مهارت ها و توانایی های ویژه آنها بر آورده نماید. علاوه بر این برنامه، دانش آموزان موفق و تیزهوش از طریق «آزمون ارزشیابی تحصیلی دوره ابتدایی» در سال ششم مورد ارزیابی و بررسی قرار می گیرند. این آزمون میزان تسلط آنها در مهارت های اساسی مانند خواندن، نوشتن و ریاضیات را محک می زند. نتایج این آزمون ها در انتخاب و گزینش دانش آموزان برای تحصیل در مدارس شبانه روزی به کار گرفته می شود که کمتر از ۴ درصد از مجموع ثبت نام های صورت گرفته در دوره های متوسطه، را تشکیل می دهد.

دوره متوسطه

در دوره متوسطه، هیچ برنامه یا فعالیت مشخصی جهت ایجاد امکانات برای استعدادهای درخشان که از طریق عملکردها یا کار نمودهای تحصیلی شان در «آزمون تحصیلی ارزشیابی دوره اول متوسطه» (pmr) و «آزمون تحصیلی جهت اخذ مدرک تحصیلی کشور مالزی» که از سوی وزارت آموزش برگزار می شود، کشف و شناخته می شوند، وجود ندارد. دانش آموزانی که نمرات خوبی در این آزمون ها بدست آورند، به ویژه در ریاضیات و دروس علمی، در «مدارس شبانه روزی علمی» (این نوع مدارس در حدود ۰/۹ درصد از ثبت نام شدگان در فرم (۱) را تشکیل می دهند، «مدارس کاملاً شبانه روزی» (در حدود ۲ درصد از ثبت نام شدگان در فرم (۱) و «مدارس عالی علمی یا آموزش شده های عالی «MARA» (در حدود ۲ درصد از ثبت نام شدگان فرم (۱) پذیرفته می شوند. در مدارس علمی MARA دانشجویان دروس اجباری مانند «مبانی کامپیوتر»، «مهارت های فکری»، که در سایر مراکز آموزشی تدریس نمی شوند، را باید بگذرانند. آموزش شده های عالی (MJSC) تحت کنترل و نظارت وزارت آموزش و پرورش قرار ندارند بلکه از سوی «سازمان آموزش متوسطه MARA» که یکی از مؤسسات توسعه تحت پوشش «وزارت توسعه ملی و مناطق روستایی» می باشد، اداره می گردند. معیار یا شرط ورود به دوره های علمی تحصیلی در مدارس عالی (MJSC) منوط به کسب امتیاز و نمرات بالا در درس ریاضی و گذراندن حداقل ۳ واحد درسی علوم نظری می باشد. جهت ورود به رشته «علوم مدیریت»، داوطلبان باید هم در درس ریاضی و هم مدیریت مالی نمرات لازم را بیاورند. علاوه بر عملکرد علمی اولویت به داوطلبانی که از مناطق روستایی داوطلب می باشند، داده می شود. هدف از تأسیس این مراکز ارتقا و بالندگی استعدادهای موجود در زمینه علوم ریاضی و سایر علوم نظری، عملی و فنی دیگر است.

«دانشگاه مالایا» پروژه تحقیق موسوم به «BAKA» را جهت کشف استعدادهای درخشان در سال ۱۹۸۵ طرح ریزی و اعلام نمود.

اهداف این پروژه عبارتند از:

(۱) کاربرد اهرم و ابزار لازم جهت کشف و

این برنامه همچنین به فراهم آوردن و تدوین برنامه های ویژه ای جهت اصلاح و غنا هر چه بیشتر گروه های مختلف کودکان، خواهد پرداخت.

از طرف دیگر، برنامه «KBSR» در پی آنست که دانش آموزان مهارت ها و معلومات بیشتری کسب نمایند تا پس از پایان دوره متوسطه بتوانند تحصیلات عالی خود را ادامه دهند یا به نیروهای کار کشور ملحق شوند. برنامه مذکور در جهت توازن و تعادلی بین فراهم آوردن آموزش عمومی برای دانش آموزان و در عین حال ایجاد فرصت هایی برای آنان جهت فعالیت های تخصصی می باشد.

تجربیات حاصله در راستای کشف و

شناسایی دانش آموزان مستعد در زمینه

ریاضیات و علوم

دوره ابتدایی

در دوره ابتدایی سیستم آموزش مالزی، هیچ برنامه خاصی برای آموزش کودکان مستعد وجود ندارد. معلمان در خلال فرایند تدریس و یادگیری دانش آموزان در کلاس، به کشف استعدادهای درخشان مبادرت می ورزند. این دانش آموزان تحت برنامه ویژه ای موسوم به «برنامه غنی سازی» در محدوده برنامه درسی «KBSR» قرار می گیرند. در متن برنامه درسی مذکور، «غنی سازی» به فعالیت های فوق برنامه ای اطلاق می شود که حاوی جنبه های موثر در وسعت بخشی به معلومات و تجربیات و نیز تقویت مهارت های آموخته شده دانش آموزان می باشد. نمونه هایی از این گونه فعالیت ها عبارتند از: متون خواندنی فوق العاده، برگه های کاری، بازی ها و تفریحات. این نوع فعالیت های غنا بخشی بوسیله «مرکز توسعه و گسترش برنامه های درسی» وزارت آموزش و پرورش تدوین گردیده است. اهداف این برنامه ایجاد توانایی های لازم در دانش آموزان جهت رشد و استحکام مهارت های اساسی آنها در ریاضیات و زبان های بومی و خارجی در روند یادگیری ایشان می باشد و نیز استفاده از این مهارت ها در بسط تجربیات و معلوماتشان هم در زمره آنها است. علاوه بر این، برنامه مذکور در رشد دهی علائق و توانایی های تفکر به شیوه خلاق در دانش آموزان دخیل می باشد.

معلمان در جریان کار کلاسی خود به دو شکل می توانند این فعالیت ها را پیش ببرند. اولین روش، سازماندهی فعالیت های غنا بخشی برای همه دانش آموزان یک کلاس بطور همزمان و دومین روش بر پایه اجرای فعالیت های ویژه جهت دانش آموزانی است که به عنوان بچه های باهوش و پر استعداد در زمینه علمی - تحصیلی شناخته شده اند.

دسته دیگری از این نوع فعالیت ها مربوط به ریاضیات و مباحث مرتبط با زبان های بومی و خارجی ملحوظ شده در برنامه درسی دوره ابتدایی می شود. برنامه غنا بخشی که در برنامه «KBSR» گنجانده شده است، به نظر می رسد که هم برای دانش آموزان معمولی و هم دانش آموزان بسیار متعهد مناسب می باشد. بنابراین این

شناسایی دانش آموزان مستعد.

۲) طرح ریزی یک برنامه درسی جهت این قبیل دانش آموزان.

۳) بسط و توسعه یک برنامه جامعه برای پرورش و شکوفایی استعدادها در خشان.

جهت تحقق دادن به اولین هدف، ۳۹۶ نفر از دانش آموزان «مدرسه سری پتالینگ (Sirpetaling) واقع در «پتالینگ جایا» جهت شرکت در «آزمون ترکیبی رشد بصری - حرکتی» (DVMI) انتخاب شدند. سپس ۳۰ درصد از دانش آموزانی که بالاترین امتیاز را در این آزمون کسب نمودند در آزمودنی مربوط به «ماتریس های مدرج رون (Reven) شرکت کردند و مجدداً ۳۰ درصد از حائزین بالاترین امتیازات آن در جلسه سومین آزمون موسوم به ۱۱ سنجش معانی واژگان «Mill Hill» حضور یافتند. در نهایت و پس از برگزاری این مجموعه آزمون ها، تنها ۱۷ نفر از دانش آموزان تحت پروژه «BAKA» مورد تأیید واقع شدند.

این ۱۷ دانش آموز برگزیده سپس برنامه درسی ویژه ای که توسط اعضای «هیئت علمی - آموزشی» و دانشگاه مالایا تهیه شده بود، را دنبال کردند. برنامه درسی بر فعالیت های آموزشی مرتبط با زبان های بومی و خارجی، ریاضیات، علوم، علوم اجتماعی و رشد فنون رهبری تکیه داشت. مدت برگزاری کلاس های آموزشی هر درس در حدود ۴ هفته بود. این پروژه همچنین بر برپایی کلاس هایی جهت والدین دانش آموزان مستعد برای ایفای نقش موثر و وسیع تر آنها در رشد و پرورش توانایی های ویژه فرزندانشان اقدام نمود. ادامه کار این پروژه به علی در سال ۱۹۸۸ متوقف گردید.

سپس «انجمن ریاضی مالزی» (MMS) به اجرای برگزاری دو رقابت سالانه در مدارس پرداخت که عبارت بودند از «المپیاد ریاضی مالزی» و «مسابقه ریاضی سراسری». این رقابت ها جهت دانش آموزان دوره متوسطه و در اواسط سال تحصیلی، در فضایی مشابه امتحانات پایان سال صورت می گرفت و شرکت کنندگان باید به ۳۰ سوال تستی در مدت ۲ ساعت پاسخ می دادند. به دلیل سطح بالای سوالات این مسابقه معمولاً دانش آموزان مستعدتر، فوق العاده و عالی، داوطلب شرکت در آن می شوند. اما به طور کلی تعداد شرکت کنندگان و مدارس داوطلب برای مسابقه هر ساله افزایش می یابد.

اتحادیه ها و سازمان های غیر دولتی

علاوه بر «وزارت آموزش و پرورش مالزی»، در این کشور سازمان ها و اتحادیه هایی دیگری نیز در راستای کشف و شناسایی و پرورش استعدادها در خشان به فعالیت می پردازند که فعالیت آن ها از اوایل دهه ۸۰ میلادی آغاز گردید. یکی از آنها «مجمع MENSA مالزی» و دیگر «اتحادیه کشوری استعدادها در خشان» می باشد.

مجمع MENSA مالزی

اهداف اجرایی این اتحادیه، کمک همه جانبه با استفاده از کلیه امکانات ممکن به استعدادها در خشان، ارتقا توانایی های بالقوه آنها، ایجاد اهرم هایی جهت حمایت از والدین آنها و تقویت فعالیت های معلمان و کارشناسان حرفه ای دست اندر کار این زمینه می باشد

این مجمع در ۱۹۸۳ تأسیس شد و در حال حاضر دارای ۲۰۰۰ عضو در محدوده سنی ۶ تا ۶۰ سال می باشد. شرط عضویت این افراد در مجمع، شرکت آنها در «آزمون بهره هوشی IQ» و کسب حداقل امتیاز ۱۴۸ یا بالاتر از این حد است. اعضاء هر دو هفته یک بار در مکان معینی جهت مبادله آرا و تجربیات یکدیگر گردهمایی خواهند داشت و بدین وسیله علائق و زمینه های مشترک فی مابین را دنبال می نمایند.

اتحادیه کشوری استعدادها در خشان

این اتحادیه در روند برگزاری کنفرانس و کارگاه علمی ویژه استعدادها در خشان که در سال ۱۹۸۶ در سطح ملی برگزار شده، به وجود آمد. این کنفرانس و کارگاه علمی، افراد علاقمند و دست اندر کار در زمینه کشف و پرورش این نوع استعدادها را جهت تبادل آرا و نظرات مربوط به راهکارها و راهبردهای لازم جهت حل مسائل و مشکلات والدین و معلمان دانش آموزان مستعد گرد هم آورد.

اهداف اجرایی این اتحادیه، کمک همه جانبه با استفاده از کلیه امکانات ممکن به استعدادها در خشان، ارتقا توانایی های بالقوه آنها، ایجاد اهرم هایی جهت حمایت از والدین آنها و تقویت فعالیت های معلمان و کارشناسان حرفه ای دست اندر کار این زمینه می باشد.

اکثریت اعضای این اتحادیه را والدین دانش آموزان دارای استعدادها در خشان تشکیل می دهند که در خلال نشست های خود که از سوی اتحادیه جهت حمایت های متقابل، تبادل آرا و تجربیات و تنظیم فعالیت ها برای فرزندانشان ترتیب داده می شود، شرکت می کنند. بچه های عضو نیز می توانند با دیگر اعضا ارتباط برقرار نموده، با یکدیگر دوست شوند و علائق مشترکشان را پی گیری کنند. لازم نیست که بچه ها جهت عضویت خود در اتحادیه و شرکت در فعالیت های آن در هیچ آزمونی شرکت کرده و پذیرفته شوند. بیشتر فعالیت این اتحادیه حول تبادل نظرات و کارگاه های علمی، بازدیدها و گردهمایی های جمعی و دوره ای متمرکز

است.

آرمان ملی آینده جهت دانش آموزان مستعد و استعدادها در خشان

چشم انداز ملی برای سال ۲۰۲۰ میلادی، داشتن جامعه ای پیشرفته و مجهز به علم و دانش، نوآور، پیشگام و آینده نگر است؛ جامعه ای که فقط مصرف کننده فن آوری های موجود جهانی نباشد بلکه در تمدن علمی - تکنولوژیکی آینده نیز، سهمیه باشد. برای تحقق این چشم انداز، باید برنامه های موجود در زمینه آموزش و تحصیلات دوره ابتدایی و متوسطه، دستخوش اصلاحات عمیق شده و متحول گردد.

برنامه غنی سازی در دوره ابتدایی

«مرکز توسعه برنامه های درسی وزارت آموزش» مالزی اخیراً، به تجدید نظر و اصلاح و غنی سازی برنامه های درسی مبادرت ورزیده است. راهبردهای آموزشی و یادگیری پیشنهادی، بسیار سازمان یافته و محدود می باشند. مشخص گردیده که فعالیت های انجام گرفته در راستای غنی سازی برنامه های درسی برای رشد و پرورش استعدادها در خشان موجود در مدارس دوره ابتدایی، از قابلیت های لازم برخوردار نیستند. محدودیت های این برنامه که توسط «مرکز توسعه برنامه های درسی وزارت آموزش» تدوین شده به قرار ذیل می باشد:

- ۱) این برنامه پاسخگوی نیازها و علائق فردی کودکان مستعد نیست.
- ۲) به دلیل اینکه تعداد دانش آموزان موجود در کلاس از حد متعارف بالاتر است، کارآمدی برنامه غنی سازی در حد مطلوبی نیست. بنابراین ضروری است که در برنامه های آینده به علائق و نیازهای ویژه، توجه خاصی مبذول شود.
- ۳) «مرکز توسعه برنامه های درسی» با در نظر گرفتن عوامل فوق الذکر، در آینده به بهبود برنامه غنی سازی بر اساس موارد ذیل خواهد پرداخت:

- ۱) خودآگاهی معلمان
- ۲) سبک های یادگیری دانش آموزان
- ۳) تهیه مواد آموزشی مختلف پیرامون سبک های مختلف یادگیری
- ۴) راهبردهای اثربخش برای تدریس و یادگیری

برنامه آموزشی معلمان

در حال حاضر، یک دوره تخصصی یک ساله در بخش «آموزش های جبرانی - تقویتی» که از جانب «بخش آموزش معلمان» تدوین و پیشنهاد شده، جهت پیشبرد آموزش های لازم به معلمان وجود دارد. با این وجود، لازم است که در آینده، دوره های ویژه ای جهت آموزش معلمان پیرامون کشف، شناسایی و پرورش استعدادها در خشان در کلاس های درس شان به اجرا درآید. ضروری است معلمان به کسب معلومات و مهارت های لازم برای ارتقا سطح توانایی ها و قابلیت های دانش آموزان مستعد و رساندن این استعدادها به بالاترین سطح خود بپردازند.